

FEIZ HA BREIZ

Kannad Mizek ar Vretoned

*Nord I -
Retour Nord I. 27.*

« Doue ra bardono d'an Anaon »

MIZ DU 1934

An daolenn-mañ a gaver e gwerz evit 6 real, ti an Ao. Ronan CAOUISSIN,
« An Droellen », Pl. St-Christ (Finistère)

Feiz ha Breiz

Kelaouenn viziek gant skeudennou
Renet gant an Aotrou PERROT

Koumanachou di. uz ar bloaz :	Embannou d'ouz ar bloaz :
Breiz 13 lur	1/4 pajenn 150 lur
Fran. ha broiou stag outi. 15 lur	1/2 pajenn 275 lur
Evid ar e zo re diavéz bro 20 lur	3/4 pajenn 300 lur
	1 pajenn 500 lur

Pa gemerer da nebeuta pemp Feiz ha Breiz diouz ar bloaz, pep
niverenn a deu da 10 lur hepken

Taolit evez ouz an nevezenti :

Evit ma vezo esoc'h etina pep tra, da **Scrignac hepken**
eo e tleer kas, hiviziken, kement tra a zeil ouz **Feiz ha Breiz** :
skr dou, embannou, koumanachou ha paemanchou.

Kemennadurez d'hor c'houmananterien. -War
golo an daouzekvet **Feiz ha Breiz** a en em gavo gant hor c'houma-
nanterien, o fedimp, da baea, o unan, o c'houmanant raktal, da :
M. le Directeur de FEIZ HA BREIZ. Scrignac (Finistère).
C. C. 21 802 Rennes, ha neuze n'o devezo nemed 15 gwenneq vizou
evit degas o arc'hant, e lec'h eur skoed. ma rankfemp kaiga ar
post da vont d'her goulenñ beteg an ti.

Pemzek .iez goude ar gemennadurez-ze, ma ne vez deuet netra
d'eomp, e kasimp eur baperenn all d'hol lennerien d'o fed da baea
kenta ma c'hellint. Ne gargimp ket ken ar post da vont da c'houlenn
arc'hant ar c'houmananchou beteg an ti, rak re vizus eo evit hol
lennerien.

TAOLENN AR MIZ

Ar Brezoneg er skolioù	455
Kel ar Goanv	460
War eur Bez	461
Tiez ar Bedenn	462
Roue e vezin daoust da bep tra	465
Komzou eur Breizad war bez eur Breizad	466
Perig hag Azilis	468
Bered koz Kelerdut	471
Ar Vretoned vihan a skriv da « Feiz ha Breiz »	475
Ar skol vrezonek	477
Galv mesaer Menez-Aare	478
Ar Paotr sentus	480
Doze desket d'ar vuga'e	485
Brouderez	486
Kuzulioù ar Geginerez	488
Keleier	490
Divinadennou miz du	496
Al laer tapet war an taol	498
D'ar re a gar « Feiz ha Breiz »	499
2 viz c'hoaz ha setu erru 1935	500

FEIZ HA BREIZ

Brezoneg er Skolioù

EPAD ar goanv diweza, ez eus bet graet eun enklask
e Pariz gant eul Leoniad yaouank, Biel Jaffrez e
ano, sikouret gant ar gazeteenn c'hañek : « La Bretagne
à Paris », merc'h d'an « Ouest-Eclair ». Hor c'henvroad
a c'houlenne ouz ar Vretoned o chom e Pariz, ha zoken
ouz ar re-all : « Ha kaout a ra d'eoc'h e vefe mat deski
ar brezoneg er skol? » Ar respontou pouezusa a voe mou-
let war ar gazetenn. .

An holl responentien, kouls lavaret, a oa a-du gant ar
brezoneg, kals pe nebeut. Evelato, daou anezo, hep mui
ken, an Aotrou Helies, kelenner e skolach Sant-Brieg,
hab an Aotrou Sohier, mestr-skol dibater e Plourio, o
doa gwasket war ar gwiridik. Ar re-all o doa c'houitet
war o zaol, dre gomz-re diwar-benn « ar garantez aleet
da yez koz hon tadou » pe « ar bras a skoazell ma 'z
eo ar brezoneg evit deski galleg mat ». N'eo ket tra a-
walc'h evit proui en deus gwir ar brezoneg da vont ebarz
ar skol, sounn e benn hag a-wel d'an holl, evel mestr an
ti ha nann e kuz ha dre laer evel ma-ra a-wechou bre-
man. Traou koz a zo, hag a zo didalvez. Ma n'eo ar bre-
zoneg nemet eur seurd tremenvan evit mont d'ar gal-
leg, gwell eo mont war eeün da heman. Mar gell, avat.

servicha d'an deskadurez, drezan e-unan; ober labour buanoc'h pe welloc'h marc'had eget ar galleg, neuze, avat, roomp digor d'ezan, frank, ha ledan, ha dioustu.

Rak, e gwir, perak e vez kaset ar vugale d'ar skol ? Evit ma vo digoret o speredou d'ezo, hag evit ma teskint traou, e tennint eur vad bennak diouto, a-hed o buhez. Red eo, neuze, teurel evez war stad, micher ha yez o c'herent, evit ma kloto deskadurez ar skol, roet gant ar mestr, gant deskadurez ar gêr, roet gant an tad hag ar vamm, an eil oc'h echui labour eben. Diwall a ranker, eta, na deufe eun tammig gouiziegez tapet re-vuan da lakat ar vugale da gaout dispriz eus micher o c'herent, eus gizioù o bro, hag erfin, er broiou ma ne vez ket ar galleg e genou an holl, eus ar yez a glevont bemdez endro d'ezo. Rak yez ar vro a ro o furm da speredou an dud. An holl a oa peger bras kammejou war-raok a ra spered ar vugale, pa grogont da gomz, ha pegen diaes eo o lakat da chench boaz, p'o deus disket gerioù a-dreuz. Bihannoc'h avat eo niver an dud o deus gwelet ez eont war-adrenv, pa vezont laket war eur yez dishenvel diouz hini ar gêr. An dra-ze a c'hoarvez ganto, aman, e Breiz-Izel, pa rankont mont d'ar skol, ha klevout galleg ha galleg hepken, a-hed an deiz. Kalz bihannoc'h c'hoaz eo niver ar re a wel pegen talvoudek e vefe ar brezoneg evit hencha ar vugale war-du an deskadurez, ha pegen trec'h ez eo d'ar galleg evit al labour-se, daoust m'en deus he-mañ brud da veza eul langach kaer ha sklaer.

Mar deo talvoudus-dreist labour ar skol, pa asant ar vistri labourat a-unan gant ar gerent, o terc'hel sonj eus doareoù ar vro, mantrus e teu da veza, pa chach-pep hini diouz e du. Tenn ha start eo da vugale Breiz-Izel beza skoliet e galleg, kuit a vrezoneg, pa n'o devez nemet brezoneg, koulz lavaret, er gêr, digant o zud : gwall-stra-fulhet e vezont.

Ar vugale o deus ezomm traou sklaer ha resis, hag an dispartí etre an ti hag ar skol a laka pep tra luziet en

o fen, Mistri-skol a zo, hag en o zouez mestrez-skol Sant-Aganton, ma 'z eo bet ker bras trouz diwar he fenn, warlene, o deus kredet e vefe eeünet an traou, ma tremene ar gerent hep komz brezoneg ouz o bugale, ha graet o seiz gwella evit lakaat an dud da senti outo. Luzietoc'h eged en hent-se eo ar gudenn. Da genta, n'eo ket ar seurd galleg-brezoneg a zeu, alies, gant an dud, eo a sikouro o bugale da gerzet ingal war hent an deskadurez c'hailek penn-da-benn. Dihencha an hini a rafe kentoc'h. D'an eil, arabad eo d'ar vistri-skol labourat a-enep ar gerent : ha n'eo ket rivina an doujans deet d'an tad ha d'ar vamm eo a reont pa lakeont ar vugale da gemeret o zud evit inosanted keiz, o veza ma ne ouzont ket komz er yez a gomzont o-unan ?

Bet oun bet laket war an alamaneg, pa oan seiz vloaz. Er mare-ze, e veze pleustret war an alamaneg, e skola-chou Bro-C'hall, hervez ar « c'hiz eeün », da lavaret eo hep implia ar parland a ouie dija ar vugale, ar galleg. Memez tra e Breiz-Izel, ma tesker ar galleg hep sikour ar brezoneg. Ar c'henta bloavez ma oan bet laket war an alamaneg a oa bet eur bloavez a binijenn evidoun : e oan da c'hmat hanter-vouget gant an aon na c'houlennje ar mestr eun dra bennak ouzin, er c'hoz langach ma ne gomprenen ket eur seurt ennan. Bep tro e vezen tapet berr; ne ouezen ket petra da respont, hag alies e vezen kastizet. Biskoaz n'em eus gouezet mat an alamaneg, hag e kav d'in em bije hen disket gwelloc'h ma vijen bet sikouret gant ar galleg.

Kavout a ra d'in, ivez, e vefe nebeutoc'h a dud dizek, pe hanter zizek, e Breiz, ma vefe lezet ar galleg a-gostez, epad ar boaveziou-skol kenta, ken n'o defe ar vugale disket meur a dra, dre ar brezoneg, ha kemeret fizians. Neuze, dalc'hmat sikouret gant o brezoneg, e vefent iaket war ar galleg, ha, sur a-walc'h, e tenfent buan a-benn da gomz galleg dereat, ar pez ne c'hoarvez ket alies bre-mañ, Rak ar pez a hanver galleg e Breiz-Izel n'eo ket

galleg yac'h ha glan, tamm ebet, eur seurd meskach ne lavaran ket, ma weler warnan merk ar brezoneg, ken en troiou-lavar, ken er geriou. N'eo ket eur gounit beza disket galleg e seurd-se, na deo ket hini al levriou, ha na servij ket kais da neb a venn tapa eun tammig deskadurez, ouspenn ar pezh en deus bet er skol.

Heman, emezoc'h-c'houi, marteze, a zo brao e gomzou, met koll hon amzer ne ra ken. E kement bro a zo war an douar, ha skoliou enni, ne vez disket nemed parland an niver bras, yez ar stad. An dud keiz a zo langach o c'havell dishenvel diouz hini ar c'houarnamant a vez chouket en o fenn, dre gaer pe dre heg, yez ar c'houarnamant, ha da sutal, ma ne blij ket d'ezo ! Aman, e faziit. E meur a vro, e oar deuet da welet peger bras gaou a rae ouz an dud ar seurd deskadurez-se, ha reizet eo bet an traou, ken e c'hell ar re ne gomzont ket yez an niver bras beza skoliet en o lavar. Er Pologn, da skouer, ez eus bet graet kals war an dachenn-ze.

Ar Pologn, evel ma ouzoc'h, a zo bet adsavet gant skrid-feur Versaill, goude beza chomet c'houec'h ugent vloaz rannet e teir lodenn, etre ar Prus, an Aotrich hag ar Rusi. Ne oa enni, neuze, nemet skoliou a'amanek ha rusianek. Poloniz, p'o deus savet skoliou diouz o giz, o deus gwelet, dioustu, e oa, en o Stad, ouspenn ar bolonegerien, tud hag a gomze langachou all : alamaneg, rusianeg, ruteneg, ha meur a hini all c'hoaz. Petra da ober? Buan o deus kavet an tu da gaout penn d'o c'hudenn ha, breman, e kement lec'h ma ne vez ket ar poloneg yez an holl, ez eo tra-awalc'h eus goulenn daou ugent tad a familh, evit ma vo skoliet ar vugale e parland ar Vro. Evelato, ne chom ket ar poloneg ermaez eus ar skol : disket eo evel eur yez estren, gant sikour al langach pemdeziek. An holl draou all a vez pleustret warno e yez ar rann-vro, nemet istor ha douaroniez Polonia, (pe jeografi Polonia) a zisker e poloneg.

Ma vefe graet kemend-all e Breiz-Izel, kals aesoc'h e vefe labour ar vistri skol hag ar vugale, ha kals dounnoc'h

ez afe an deskadurez e spered ar re-mañ. Hag aes-meurbet e vefe lakaat an traou da vont er c'hiz-se, ma asantfe pennou uhel ar Stad. Hag asanti a raint, ma c'houennomp digor d'ar brezoneg er skoliou, evel ma 'z eo ret goulenn eun dra a bouez : fraez, a vouez uhel, ha kel lies gwech ma kavimp tu d'hen ober, hag uheloc'h bep wech, ken na vo selaouet hor goulenn.

Ne lavaran ket e vo, neuze, brao ha kempenn pep tra e Breiz-Izel, hag e ruilhou steriou mel ha laez war ar ruiou! Nann! Nñ a ranko, evel gwechall, labourat start ha krenv evit gounit hor bara, met, da vihana, gwellaet hor bo stad ar re-yaouank, dre rei d'ezo frankiz ar wir-zeskadurez.

ROPARZ AODIG

Renner Kelc'h Keltiek Paris.

Prezegenn displeget e Patroniez Sant-Varzin, Montroulez, d'ar sul kenta a viz Gwengolo 1934 — diouz an noz — e kendalc'h ar Bleun-Brug.

◆ KEL AR GOANV ◆

Kan, klémm, sut,
Avel yut

Gand ar c'hleier, avel c'haro,
Kas, dre holl, kentel ar maro.
Kerz fla desk da bep krouadur
Eo didalvez e blijadur,
Ez omp aman tremenidi.
Deiz pe zeiz, hini hag hini,
Pep hini a rank d'e dro
Heulia an Ankou, pa sko!

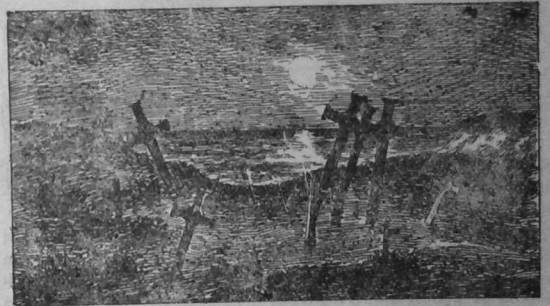
.....
Warlene, ya'e'h ha krenv, aze edo ar breur,
Gand an zamezeien, o c'hoari war al leur,
Hag ar vamm, a gane d'he mab, en e gavel....
« Tremenet int o daou! » a gane an avel!
Hag e kerze larkoe'h, echu he gefridi
Da rei sonj da dud all ez in tremenidi....
.....
Ama, er maner koz, pinvidik, dibreder
E c'hoarze d'ar maro, daou zen yaouank, seder,
Hirio, seurt ne glever, nemed ar gaouenn-noz
O tiskan d'an tousog, war skourrou ar gwez koz!
O zal diroufenn bras, goude beza kanet
Er maro trumm ha kris, o daou int unanet....
Hag avel ar miz du, kounnaret he zelenn
War-zu ar bediz paour a rede d'o c'helen

.....
O! Eneou karet! klemmou breudeur devet
Hirvoud an avel foll a ro d'eomp da glevet!
Eur beden! eur beden!.... O! ia! E tal ho pez
Pedennou krenv a zav! Daelou ivez a gouez!....

.....
Doue madeleuz, c'houi eo Mestr ar vuhez!
C'houi eo Mestr ar maro, c'houi a sko didruez!
Tuez ouz an Anaon! Selaout hor pedenn.
Fizians divent hon eus, ha start eo hor c'hredenn
En tu all d'hor beziou, dre ho kwad hag ho kroaz,
Unanet da viken, ni ho kwelo.... warc'hoaz!....

1-11-33

TURZUNELL BREIZ.

☪ War eur Bez ☪

Eur bomm-douar, savet e disheol ar gwez koz
Aze e kousk an den! O kentel frouezus :
En douar, eun arched, warnan kroaz Jezuz;
Seurt-all warnan ne gomz nemet an ezenn-noz.

Aze pinvidigez, eürusted, plijadur,
Dirag lagad an den, ne dalvez ken netra.
Mesket gant tud dister galloud ha peadra
An den koz zo kousket e tal ar c'hrouadur.

Tremenidi ar Bed, deskit ez eo an den
Pri, poultren dizanav, ha seurt all ebet ken
Ama ema tostig ar Bez ouz ar c'havel.

Hirio ema er Bed, eürus, leun a vuhez,
Warc'hoaz er bez doun, 'n Ankou zo didruez!
Tremen a ra an den evel ar barr-avel.

15-11-33

TURZUNELL BREIZ.

AL LIDOU SAKR TIEZ AR BEDENN

HIVIZIKEN e komzin d'eoc'h, bep miz, eus ar pezh a ra ar gristenien, evid enori an Aotrou Doue, da lavaret eo eus al lidou sakr hag en taol-man, evit boulc'ha ar gentel e skrivin d'eoc'h eur ger bennak diwarbenn an tiez ma vez graet enno al lidou sakr, da lavaret eo an ilizou.

I. — ILIZOU KENTA AR GRISTENIEN

An ilizou eo tiez ar bedenn; a holl viskoaz an Aotrou Doue a zo bet pedet hag a-holl viskoaz ez eus bet lec'hiou santel ec'h en em voded enno, kentoc'h eged e lec'hiou all, da bedi Doue.

Hon tud koz, breman ez eus 2.000 bloaz, pa oant holl paganed, o devoa lec'hiou a hanvent nevedou (1) hag ec'h en em voded enno da bedi o doueou; an nevedou-ze a veze, peurliesia, e kreiz ar c'hoajou.

Ar Yuzevien, — ar bobl dibabet etouez holl poblou all ar bed evit miret war an douar anaoudegez ar gwir Doue, — ar Yuzevien o devoa tiez-pedi e pep kêr, met n'o devoa nemed eun templ, unan hepken hag e c'helled kinnig sakrifisou ennan d'an Aotrou Doue : templ bras Jerusalem.

(1) Ar ger neved a zo miret c'hoaz, en hon amzer, e hanoioù lec'hiou, evel Koat-Neved, e kichennik Lokronan.

P'en em skignas ar gristenien, dre ar bed, n'o devoa netra, e c'hellit kredi; sevel a rankjont pep tra diwar an douar noz. Pa vodas Hor Zalver e Ebestel, evid ar goan ziweza, o bodas en eur gampr fermet ganto hag eno eo e lavaras dirazo kenta oferenn a zo bet lavaret biskoaz hag ar gampr-se a voe hanvet a-c'houdevez : ar Gambr-lid hag ar yaouez ma voe lavaret an oferenn genta-se ar Yaou-Gambr-lid.

P'en em skignas an Ebestel, dre ar bed, e vodjont an dud d'o selaou el lec'h ma c'hellent; ober a raent eun tamm ar pezh a rae ar veleien epad ar brezel a oferenne el lec'h ma kavent tro d'hen ober, hep sellet ker pis-se ouz al lec'h m'edont o vont da lakat an Aotrou Doue da ziskenn ennan : kraou Bethleem n'oa ket ivez eul lec'h eus ar re gaera ha daoust da-ze ar Mabig Jezuz a jomas ennan.

Pa veze etouez ar gristenien eur c'hristen pinvidik bennak ec'h en em voded e ti henman; eun deiz a deuas hag impalaered Rom a glevas hano eus ar relijion nevez hag a glaskas raktal he beuzi er gwad.

Neuze ar gristenien a rankas chom dindan guz; daoust pegen izel e oa kouezet ar bayaned e oa eun dra ganto, koulskoude, hag a oa sakr : ar berejou; e Rom ar berejou a oa keioù dindan an douar; hentchou a veze toullet da vont eus an eil keo d'egile; ar c'horfou maro a veze renket e koummou kleuzet er c'heioù-se : eno, en toulou-ze, ne c'helled ket klask trabas ouz ar gristenien; epad 250 vloaz ne oa e Rom ken ilizou nemed an ilizou dindan zouar-ze.

Er bloaz 313, eur gemennadurez embannet e Milan, gand an impalaer kristen Konstantin, a roas d'ar relijion gristen kement a frankiz hag ar relijionou all.

Azalek ar bloavez-se eo e stagjod da zavel, dre ar bed, an ilizou kristen kenta; evit o sevel e kemerjod skouer war diez kaera kêr Rom.

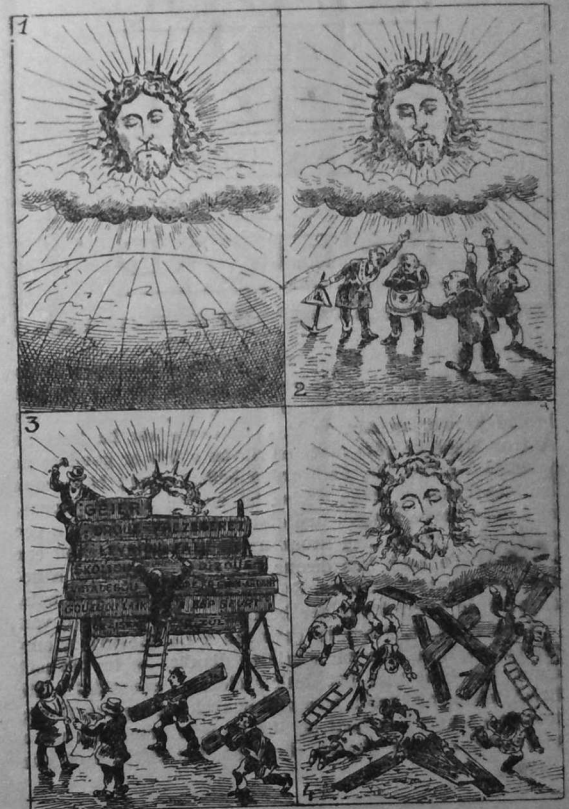
Evit mont en tiez e Rom, en amzer-se, e treuzec'h, da genta, eur porz kloz a oa, en e greiz, eur pezh laouer atao leun a zour d'an dud d'en em walc'hi a-raok mont en ti.

Ar gristenien pa zavjont o ilizou kenta a viras ar porz kloz-se hag al laouer-vaen a oa en e greiz. Da vont eus ar porz-se en iliz e rejont teir zor : an nor-greiz evid ar veleien ; an nor-zehou evid ar wazed ; an nor-greiz evid ar merc'hed ; an iliz, en diabarz, a veze rannet ivez e teir bali : ar vali-greiz a jome goulo ; ar vali-zehou e veze enni ar wazed ; er vali-greiz, ar merc'hed ; e penn an nec'h an iliz e veze an Aotrou 'n Eskob, azezet war e gador, ar veleien a bep tu d'ezan ha tostoc'h d'ar bobl an aoter vras : an oferenner a oferenne troet atao war-zu ar boöl.

An aoter a veze savet war bez eur zant, met gand aoun rak al laeron e teuas ar c'hiz da renka ar relegou santel e archeoù bihan, skanv hag aes da zougenn hag a veze laket a-dre kador an Aotrou 'n Eskob ; goude an nevezenti-ze, digaset en ilizou, ne veze ket kavet dereat ken gwelet ar beleg o trei e gein da relegou ar zant ha setu perak e kouezas ar c'hiz da oferenna troet ouz ar bobl hag e teuas ar c'hiz d'ar beleg da zont da oferenna, er tuman d'an aoter, troet ouz ar relegou.

Roue e vezin daoust da bep ira !

Holl c'halloudou an ifern ne vezint biken trec'h d'ezan

KOMZOU
 EUR
BREIZAD
 WAR BEZ
 EUR
BREIZAD

N'EUS ket a wall bellou e varve, e kosteziou Paris. eur medesin, an Aotrou P., ginidik eus a Vreiz-Izel. Evel eleiz eus e genvroiz hag a ya da glask o bara d'ar broiou krec'h, an Aotrou P. a oa aet e kêr ha lezet an Aotrou Doue er gêr; laket en devoa e feiz er goudor; ne veze na wardro iliz, na wardro beleg; edoug bloaveziou ha bloaveziou e vevas evelse ha mervel a eure, sionas, evel m'en devoa bevet : hep distrei ouz Doue. Kaset e voe e gorf d'ar vered, hep kroaz na dour benniget gand eur bern tud d'e heul, ken dizoue hag hen; e intanvez a bedas eur c'henvroad d'ezan, Gustav Herve, hag a gare kals, da zont da lavaret eur ger bennak a gimiad, war e vez.

Gustav Herve, rener ar gazetenn « La Victoire », amzer zo bet, a oa ivez eur c'hristen dianket ha tec'het pell diouz an hent mañ bet desket d'ezan war skinier iliz Brest; abaoe ar brezel, n'eo mui henvel, a drugarez Doue; tostaet eo kals ouz hent an iliz ha setu aman, ar pezh a lavaras war bez e vignon, dirak an dud difeiz a oa ouz

e zelaou hag a skrigne a-walc'h o dent goude beza klevet e gentel :

« Mignon paour, breman e ouezes mat ar pezh a zo en tu all d'ar bez ; ma n'eus netra, evel ma kave d'it hag evel ma lavares alies, kousk e peoc'h, e douar yen da vez, skoaz ha skoaz gant da verc'h a garies kement : ya! Aotroued, n'it ket da veza feuket ma lavaran dirazoc'h, « requiescat in pace » : kousk e peoc'h!

« Marteze ivez ez out bet faziet. Piou a oar? Marteze Pasteur, Branly, Georges Claude, hag eleiz a dud gouiziec all, gouiziec'oc'h eun tamm mat egedout hag egedoun, ar sperejou kaera a dud a vevas en hon amzer, eo ar re ne fazient ket, i hag a grede ez eus eur bed all en tu all da dreujou ar bed-man hag a vezo eëinet ennan pep tra ha sec'het pep daer ! eur bed all hag e vezo unanet ennan ar re holl o deus en em garet war an douar-man, ma 'zint bet tud hag a glaske atao ober pep tra evid ar gwella! Ya! ma 'z eus eur bed all, evel ma teuan d'her c'hredi bemdez muioc'h-mui, va lez da lavaret d'it ar geriou-man, leun a esperans, a vije bet lavaret, war da gorf paour, ma vijes bet chomet e Breiz-Izel, gand eun den uheloc'h e garg eget va hini : « Requiem eternam dona ei Domine! » da lavaret eo, tudou keiz : « Aotrou Doue, roñt d'ezan an diskui a bado da viken! »

Ya! evel Gustav Herve, gand ar gouzieka, gand ar c'hosa, gand ar gwella tud a zo bet war an douar, anza-vomp ez eus eur bed all ha n'eo ar bed-man nemed eun tremenvan evit mont d'ezan.

PERIG HAG AZILIS

Per al laër

PER n'oa ket pinvidik, met n'oa ket paour ken nebeud; beva rae, en e aes, war e dammig douar, ha, panefe d'an diaoul, e vije bet bepred eurus. Met, Satan a lakeas ar warizi da zevel en e galon, eun dervez m'edo labourat e bark. Er vro-ze n'eus ket a gleuziou e-giz dre aman; eur maen-harz a vez sanket en douar evit merka an dispartí etre ar parkeier, ha Per, azezet war e vaen-harz da zebri e c'hortozenn, a zonje evel-hen : « Peger bihan eo va fark e-skoaz hini ar c'hoziad! a-vec'h ma c'hellan kaout patatez da zebri epad ar bloaz! hag hennez en deus dek gwech re ; n'oar ket, zoken, pegement a draou en deus! »

An diaoul, tost d'e skouarn, a lavaras :

— « Ma karfes chench plas d'ar maen-harz, e vije brasoc'h da bark, ha ne rafes ket kals a c'haou ouz egile!

— « Gwir eo, emezan, ar maen a zo koulz lavaret deuet erméz eus e blas; den ne ouezo ha va lod a gresko.

Sevel a reas en e zav; ober a reas eun toull, gand e bal, lark e park e amezog, hag e taou-blegas da jacha war ar maen-koz. Ar maen a oa pounner; tri-ugent lur bennek a oa ennan, met Per a lakeas e holl-herz hag hennennas eus an douar! met, siouaz! paour-kez Per! ne c'hellas mui diskregi dioutan! ar maen a jomas stag ouz e vruched, evel eur vrinigenn ous ar roc'h!

Mont a rankas d'ar gêr, mezek, ha ne gredas mui mont. e nep lec'h, rak kerkent ha ma veze gwelet, ar vugale a

deue war e-lerc'h; an dud a c'hoarze didruz : « Sell, Per! petu aze eun dors-vara hag a zo kalet, avat! »

Hanter-vouget gand e vec'h pounner, an den a zonjas ervad; noz-deiz edo e bec'hed dirag e zaou'agad, ha p'en devoa c'hoas eun tamm feiz, e pede Doue hag ar Wer-ehez da gaout truez outan. Mamm Doue a lakeas en e spered, eun nozvez, ar menoz da vont da gaout eun ermit santel a veve war ar menez, pell dious trouz ar bed, en eur bedi Doue evid ar bec'herien.

Ped gwech e rankas Per ehana, ar aok en em gaout ken uhel-ze? N'ouzoun ket, met, en em deurel a reas ous treid an Tad santel, daerou en e zaoulagad :

— « Va zad, emezan, roit eun ali d'in da barea!

— « Keuz hoc'h eus d'ho pec'hejou, va mab!

— « Ya, ya, ne rin mui, me lavar d'eoc'h!

— « Mat : setu aman petra reoc'h : en eur vont d'ar gêr, c'honi a c'houlenno digant kement hini a en em gavo ganeoc'h : « Mea culpa, mea culpa, e pe lec'h e lakin henman? » Mont a reoc'h evelse, ken ha ho pezo kavet unan da respont ouzoc'h : « E lakit el lec'h m'hoc'h eus e gavet! »

Per a ziskennas, diwar ar menez, kennerzet gand an ermit; gwelet a reas eur vandenn dud yaouank o vont d'ar foar :

— « Klevit 'ta, emezan, e pe lec'h e lakin hen-man?

Ar yaouankizou a stagas da c'hoarzin :

— « El lec'h ma keroc'h, ginaouek! emezo.

Ha Per a gendalc'has gand e binijenn c'houerv. Eur pennad-hent a reas c'hoaz ar aok en em gaout gant bugale o tont eus ar skol.

— « Mea culpa, eme Per, e pe lec'h e lakin... »

— « E pe lec'h e lakeoc'h petra, Per? »

— « Ar maen a zo aman ganen war va bruched?

— « Ni ne reomp ket fors e pe lec'h hel lakeoc'h!

Abenn an noz, edo tost d'ar gêr, doaniet holl o veza ma n'en devoa bet respount vat ebed.

Eur baourez koz a dremenas e-biou d'ezan :

— « Eun draig bennak, en han 'Doue, emezi en eur astenn he dourn.

Per a lakeas eun aluzenn e dourn an hini goz :

— « Bennoz Doue d'eoc'h, kristen mat, emezi; skuiz-marzo hoc'h eus doare da veza!

— « C'houi lavar, mamm-goz! Met, livirit d'in, mar plij e pe lec'h eo d'in lakat hen-man, ar maen-man?

— « El lec'h m'hoc'h eus e gavet! den paour, emezi. Raktal, ar maen en em zistagas, ha Per a gouezas d'an daoulin da drugarekaat ar Werc'hez. Pa zavas, e pokas d'an hini goz, kement a lorc'h a oa ennan!

Ar maen a voe karget en eur garrigell ha lakat en e blas, ha biken ken Per ne vennas kemeret madou e nesa; re baket e oa bet!

Bevomp en onestiz, eme Hamonig d'ar vugale, ne c'hoantaomp morse ar pezh a zo d'an nesa; ar vuhez-ma a zo berr, ha madou ar bed-man ne badont netra : klaskomp eur binvidigezh hag a bado da viken.

TINTIN ANNA

Bered koz Kelerdut

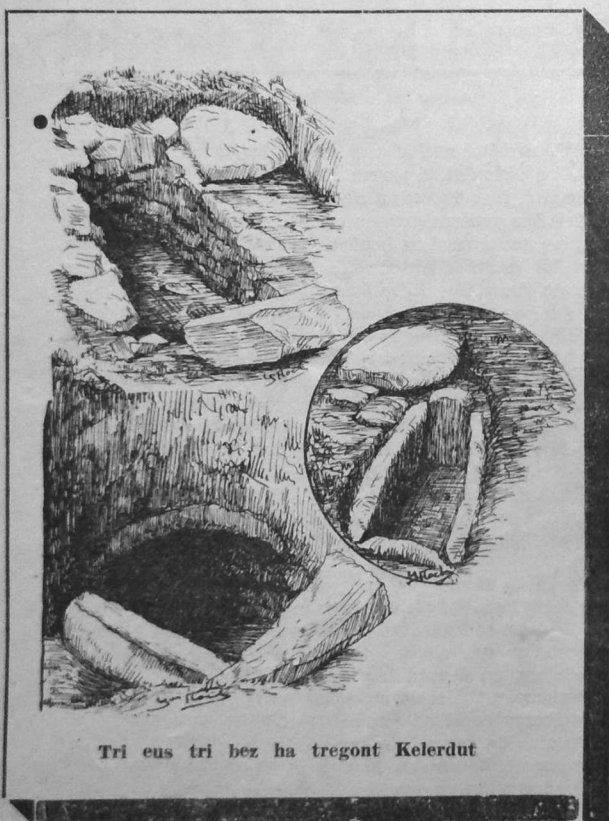
EUN nebeud mizioù a zo ez eus bet kavet 33 bez koz, e Kelerdut, e parrez Plougerne.

Pe oad, tost da vad, a c'hellfed rei d'ar beziou-ze?

Evit her gouzout greomp eur zell war an amzer dremenet. An douar en deus heuliet, e dounderioù an nenv, eun hent hir meurbed abaoe m'eo kouezet nevez flamm, war e genta lamm, eus a dre daouarn an Aotrou Doue.

Penn kenta an hent-se a zo kuzet ouzomp, rak an istor ma stag da gomz d'eomp eus traoù hag a zo bet c'hoarvezet 3.500 vloaz bennak a-raok donedigezh Hor Zalver, n'eo ket evit mont dounnoc'h en amzerioù tremenet. Dister eo eta ar sklerijenn a c'heilomp kaout diwarbenn an dud kosa a veve en hor bro, en amzer an ourz bras hag an olifant bleo hir, ha n'o devoa ken tiez nemed ar c'heviou a gavent e gwasket ar reier. E kichen an anevated bras sjoutus-ze, a zo maro ar ouenn anezo pe'll bras a zo, e kavomp an den, goloet a gree'hin, o tiskolpa ar vein, a hanvomp breman mein-tan, evid ober anezo e armou hag e veniachou.

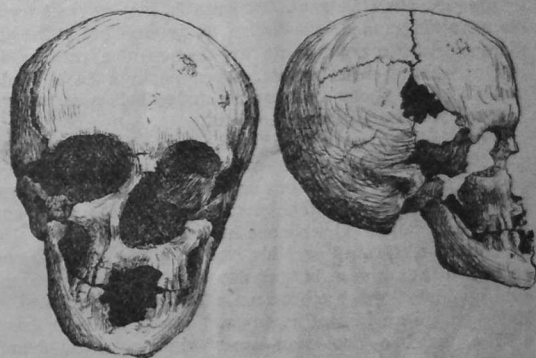
Tamñ ha tamm ijin ha gouiziegezh an dud a greskas hag o gwelomp o floura ar vein hag oc'h ober benviachou gand eskern al loened ha dreist-holl gant kerniel ar c'haro; goudeze, o gwelomp o tonvaat ar chas, ar c'hizier hag ar c'hezeg, an denved hag ar zaout; diwezatoe'h c'hoaz o gwelomp o tizelei an acour hag an dir hag ouz o lakat da dalvezout evid o ezommou pemdeziek; kenderc'hel a reont atao da gerzet war hent an nevezentioù; goude an dour-beuz e kavont an houarn a vezo tennet kement a dalvoudegezh anezan ma kav d'eomp ne c'hellfed mui tremet hepdan; p'en em gavomp gand an dud o deus kavet an houarn e c'heilomp lavaret ez omp en em gavet gand

Tri eus tri bez ha tregont Kelerdut

tud an amzer-vreman : ehanet eo an emgann etre an den hag al loened mut; an den a oar breman tenna pep tra eus an douar; roue eo war an holl grouadurien hag ar-bed-man a zo bet krouet evitan.

Ha breman pe oad a c'hell kaout beziou Kelerdut? Eur roc'h hag he deus 30 metr bennak a uhelder a zo dem-dost d'ar beziou-se; diwarni ho peus eur gwel eus ar re gaera; er sav-heol ema Plougerne gant he ziez bodet en dro d'he iliz; er c'hreisteiz ema Lilia ha chapel sant Karan; er C'huz-Heol, ar mor a zispak e vantell c'hlas, agoll gweled; tost d'an aod, an Enez-Werch a zoug, gant

Ar penn-marzo kavet en unan eus ar beziou, gwelet eus daou du dishenvel

lore'h, unan eus ar brasa touriou-tan a zo er bed; e kostez an hanter-noz ema begou diskolpet reier Bergen ha muioc'h a-zehou chapel sant Mikael hag ar roc'h uhel e pigne warni alies Mikael an Nobletz epad ar bloaz retred a reas eno a-raok mont da gentelia e genvroiz war hent ar zilvidigez.

N'eo ket souez eta o defe dibabet ar re goz eul lec'h ken kaer evit sebelia o zud varo. D'ar c'houls-ze, koulskoude, ar mor n'edo ket ken tost d'o bered ha ma 'z eo breman; enez Eusa a oa stag neuze c'hoaz ouz an douar bras koulz ha Molenez ha Benniget; Enez Werc'h a oa eun dorgenn c'hlas e kreiz ar mêziou.

An 33 bez a zo bet digoret, ha marteze e vezo kavet meur a hini all c'hoaz, a dle beza eus amzer an houarn; n'o deus ket kals, war a gredomp, ouspenn 2.000 bloaz; rak-se n'int ket beziou gwall goz e skoaz re all; dies eo rei eun oad d'ezo dre ma n'eus bet kavet enno nemed eur penn maro a zo bet prenet gand an Aotrou Mauris Poulpiquet, eus a Lesveal. Diwezatoc'h, ma vez lezet frankiz a-walc'h gand ar glaskerien da gendere'hel al labour digoret ganto e penn kenta ar bloaz-man, e vezo kavet marteze henviachou houarn, skorn pe vein ha a daolo muioc'h a sklerijenn war oad an dudou keiz a zo bet sebet o relegou e douar Kelerdut.

N'eus ket bet kavet er heziou-ze tamm houarn ebet, ha n'eo ket souez, rak an ezenn-vor a zebr an houarn; daoust da-ze e leveromp ez int eus amzeriou diweza an houarn, dre ma 'z ont graet gant pevar maen goloet gand eur maen plat, rak en amzeriou-se hepken e veze graet evelse ar beziou; n'edo mui ar c'hiz, vel en amzer gosoc'h, eus ar beziou bras e veze berniet eun dosennad zouar warno, evel an hini a weler c'hoaz, en e bez, eul leo ac'hano, e Kelerven, pe an hini all a gaver e Streat al Lec'h, harp e Lilia, gand e daol-vaen hanter ziskaret : an douar bet berniet warnan a zo bet ledet mil bell a zo a-gleiz hag a-zehou.

En amzer ma veve an dud a zo o relegou e bered Kelerdut eo e reas hon tud koz-ni o diskenn e Breiz-Veur; 8 pe 900 vloaz goudeze e rankent adarre tec'het pelloc'h, en aoun da veza devet pe flastret gand ar Zaozon; kristenien e oant neuze hag ar zent koz o sturias warzu aochou an Arvor a zeskas d'ezo sebelia hiviziken o zud varo e-harz treid ar groaz.

Y. AR FLOC'H

**...Ar
Vretoned vihan
a skriv da
Feiz ha Breiz...**

AOTROU RENER,

Me zo eul lennerez aketus da « Feiz ha Breiz ar Vugale ». N'em eus manket morse d'e lenn bep miz. Plijout a ra kalz d'in. Laouennat en deus graet meur a wech ar familh a-bez, epad nozveziadou ar goanv tremenet.....

Anna KERIVEL, Poullan.

AOTROU RENER,

....Mall am eus da welet « Feiz ha Breiz » o tont adarre ; plijout e ra d'in kalz, hag eun dra bennak a vez atao e-barz hag a ra d'in c'hoarzin.

Jean-Yves GOARNISSON, Landivisiau.

....Ho trugarekaat a ran a greiz kalon, ô « Feiz ha Breiz!.. »

....Kenavo hag ar blijadur d'ho lenn c'hoaz! ô va teorik karet!

Ho kamaradez vihan,

Yvonne JAMBON, Tremeven.

« FEIZ HA BREIZ » KARET,

....Me a zo kontant eus an holl draou a welan en-
noc'h ; hag e kavan hurr ar penn-kenta eus ar miz
ouz ho kortoz. Ha pa vec'h digouet, 've mall ganin
sellet ouz an imachou : pegement hon eus ni c'hoar-
zet gant penmoc'h Laou nijet en êr! ha gant sivienn
Perapaol o lakat Pont Plougastel da blega!

Kenavo, « Feiz ha Breiz » karet ha bennoz Doue,
Marie GLOANEC, Tremeven.

AOTROU RENER,

....Kement tra a oa el leorik-se a reas plijadur d'in:
ar golo kizellet ken brao gant taolennou a bep seurt
liou, ar c'hatekiz, Istor Breiz, ar marvailhou....

Mil bennoz d'eoc'h, Aotrou, ha kenavo!

Denise LAVANANT, Scrignac.

....Ho trugarekaat a ran eus ar blijadur a rit
d'eomp. Hor zikour a rit da garet hor Bro gaer
Breiz-Izel ha Santez Anna hor Patronez....

D'eoc'h a galon vat,

M.-A. LE GUERN, Tremeven.

AOTROU RENER,

Bep tro am eus plijadur o lenn an istoriou laket e
« Feiz ha Breiz ». Bennoz Doue d'eoc'h da veza dega-
set d'eomp, eul leor ken brao.

Lucien MAZURIÉ, Landivisiau.

....Trugarez a lavaran d'eoc'h evid an heñl boan
hoc'h eus kemeret evidomp o klask istoriou ker kaer.
Gant doujans,

Louise BODENNEC, Kernouès.

● **Ar skol vrezonek** ●

EXERCICE I

COURS ELEMENTAIRE ET MOYEN

Traduire et faire entrer chacun des mots suivants
dans une courte phrase bretonne en ayant soin de
le faire précéder de l'article indéfini : EUN, EUR, EUL
(un, une).

EXEMPLE : mantell, manteau. — eur vantell a welan.
Moereb ; mouez ; maouez ; magerez. — maout ; mor-
zol ; milvig ; miliner. — pal ; paner ; paourez ; parrez.
— badeziant ; bag ; balaneg ; barn. — kabestr ; kabell ;
kaerell ; kalonad.

EXERCICE II

COURS MOYEN ET SUPERIEUR

UN ONCLE A SON NEVEU

(A traduire)

Tonkin, le 19 août 1887.

MON PETIT TRÉSOR,

.... Tiens bon toujours à ta vieille langue, et ne sois
jamais du nombre des imbéciles qui en rougissent. J'ai
très bien lu ce que tu m'as écrit. Tu me dis que tu ne
m'as pas oublié que tu pries pour moi et que tu viendras
me voir quand tu seras grand. Moi aussi je pense à toi,
je prie pour toi, et je voudrais que tu puisses un jour
venir me voir. Si tu viens comme marin, comme tu me
le dis, je te verrai avec joie, mais si tu viens comme
missionnaire, oh! que je serai plus heureux!

(Tennet eus « la Vie du Père Abgrall par le chanoine
Perennès »).

GERIOU DIAES : langue : yez. — marin : den a vor,
moraer (martolod).

EXERCICE III. — COURS SUPERIEUR

Racontez en breton, dans une lettre à un ami, la
visite au cimetière le jour de la Toussaint. (10 à 15
lignes au plus).

Galv mesaer Menez-Are

M. = 72

O lo lé, o lo lé, o lo lé, o lo lé,
O lo, breudeur deut d'am c'hichen
O lo lé, o lo lé, o lo lé, o lo lé,
Selaouit va c'hanaouen
O lo lo, O!

O lo lé, o lo lé, o lo lé, o lo lé,
Va unan el lann divuzul
O lo lé, o lo lé, o lo lé, o lo lé,
Rankan chom bemde ha 'sul:
O lo lo, O!

O lo lé, o lo lé, o lo lé, o lo lé,
En eur welet 'c'h en em astenn
O lo lé, o lo lé, o lo lé, o lo lé,
Askell ar skoul 'us d'am fenn.
O lo lo, O!

O lo lé, o lo lé, o lo lé, o lo lé,
Ha klujet ar vran velkonius
O lo lé, o lo lé, o lo lé, o lo lé,
D'am c'hailon gwall ankenius.
O lo lo, O!

O lo lé, o lo lé, o lo lé, o lo lé,
Er peilder mouez ar gornigell
O lo lé, o lo lé, o lo lé, o lo lé,
A c'hournij 'barz an avel.
O lo lo, O!

O lo lé, o lo lé, o lo lé, o lo lé,
Epad ma seblant 'va ene,
O lo lé, o lo lé, o lo lé, o lo lé,
N'em lede war ar mene.
O lo lo, O!

O lo lé, o lo lé, o lo lé, o lo lé,
Va unan el lann divuzul
O lo lé, o lo lé, o lo lé, o lo lé,
'Rankan chom bemde ha sul.
O lo lo, O!

O lo lé, o lo lé, o lo lé, o lo lé,
O lo, breudeur deut d'am c'hichen
O lo lé, o lo lé, o lo lé, o lo lé,
Selaouit va c'hanaouenn.
O lo lo, O!

*Gwerz savet gant Yvonig PICARD
ha dastumet gant hor mignoned
Herve Ar Menn ha Dorig Ar Voyer.*

Ar Paôtr Sentus

(Diwar marvailhou koz pobl Kembre)

BEZ e oa, breman ez eus eur bern bloaveziou, eun intañvez hag a grede ne oa babig ebet koulz hag he babig hi; ne veze klevet gwech ebet o lenva; gourvezet e chome edoug an deiz ha sentus e veze war bep tra. Eva ha boueta a rae kement tra a roe e vamm d'ezan.

Pa oa en e bemzekvet bloaz e oa eur paotr meur ha krenv. E vamm a veze o labourat diouz an deiz, evit gounit eur gwenneg bennak, met he mab Houel a oa deuet da veza ker marlonk ma n'oa ket evit gounit a-walc'h a arc'hant da brena boued d'ezan.

Eur beure, trivec'h vloaz en devoa neuze ar paotr, setu hi ha lavaret d'ezan :

« Warc'hoaz, Houel, e vezo red d'it mont da di ar fermour da c'houlenn rei labour d'it en e ferm.

« — Hag ez in, sur a-walc'h, mamm », emezan. Hag ez eas hag e chomas edoug an deiz da labourat e ti ar fermour. O veza ma ne ouie Houel ober netra eus al labouriou a vez da ober wardro eun tiegez, an tieg, pa deuas ar pardaez a lavaras d'ezan : « P'eo gwir ne ouezes ober netra eus al labour a c'hellan kaout da rei d'it, ne vezo ket d'it distrei warc'hoaz. Graet ez peus gwella ma 'z peus gallet ha setu aman daou wenneg d'it evit da c'hopr. »

Houel ha n'en devoa ket gwelet eur gwenneg biskoaz a

en em lakeas, edoug an hent, da c'hoari gand e bez, hag her c'hollas!

P'en em gavas er gêr e voe kenteliet gand e vamm a lavaras d'ezan lakat e c'hopr, en e c'hodell, eur wech all, en aoun d'e goll.

Houel a yeas neuze da glask labour gant eur pastor denved; ober a eure adarre gwella ma c'hellas; goude eun derveziad labour e kaved en devoa graet eno adarre tra a-walc'h hag e voe roet d'ezan, d'e c'hopr, eur skudellad laez.

Houel a glaskas lakat e skudellad laez, en e c'hodell, hervez gourc'hemenn e

vamm hag e torras, siouaz, e skudell.

Pa welas e vamm ar pezh a oa digouezet e lavaras d'ezan :

« Dleet e oa d'it beza douget da skudellad laez, gand evez, etre da zaou zourn, en aoun d'e skuilh. N'ankounac'ha ket an dra-ze, en dro genta. »

Evid an drede gwech ez eas da di eur fermour all da glask labour, met henman a welas buan e raje muioc'h a zroug eged a vad wardro e diegez ha da greizteiz her c'hasas d'ar gêr goude beza roet eun tamm amann d'ezan; tomm e oa an amzer hag an heol a boaze; Houel a zouge e damm amann etre e zaouarn; an hanter anezan, na petra 'ta, a oa teuzet abenn ma en em gavas er gêr.

« O Houel! » eme e vamm, pa welas an amann teuzet evel ma oa, « diet e oa d'it e c'helei gant deliou kaol, da virout ouz an heol da goueza warnan; gra an dra-ze war-c'hoaz d'ar pez a vezo roet d'it e ti ar fournier. »

Antronoz, evid e c'hopr, ar fournier a roas eun targaz da Houel. Hag Houel a gutuilhas deliou da c'helei an targaz koz ha da virout ouz an heol d'e boazat; ar c'haz koz ne oa tamm ebet e chal da veza disheoliet evelse; skrabat a eure e benn da Houel gand e ivinou ken ne rede ar gwad.

« Houel baour! » eme e vamm, p'her gwelas leunwad, o tont en dro, « perag n'ez peus ket staget eur gorden en dro da c'houzoug da gaz hag e vije deuet d'az heul? Gra an dra-ze war-c'hoaz pa 'z i da di ar c'higer. »

Ar c'higer a gavas e oa Houel eur paotr eus ar re zentusa, met ne oa netra da ober evid e lakat da zeski eur vicher ha diouz ar par-daez her c'hasas d'ar gêr hag e roas d'ezan eun tamm kig ruz da vont gantan; evit senti ouz gour'hemenn e vamm, Houel a stagas e gordenn ouz an tamm kig ruz hag her stlejas, evelse, a-dreuz ar vein, an drein hag ar pri.

E vamm a oa ker stran gantan ma ne gredas ket her gourdrouz; lavaret a eure d'ezan hepken :

« Eun dro all, e tougi war da skoaz ar pez a vezo bet roet d'it. »

« — O! ya! ya! mamm, m'her graio », eme Houel sentus.

Antronoz ez eas Houel da c'houleñ labour ouz charretour ar Roue, met ne voe ket kavet kaer e labour, daoust ma rae eus e wella, ha diouz an noz ar charretour a lavaras d'ezan :

« Ne gredan ket em befe ezomm ac'hanout war-c'hoaz; evit da c'hopr hizio, kas ganez ar mul koz a zo aze ha gra gantan ar pez a giri! »

Tremen a eure dirak kastell ar roue, gand e zamm, war e skoaz.

E vamm p'her gwelas a deuas war dreujou he dor : Houel hag e vul a oa gourvezet war al leton, skoaz ha

skoaz, hag ar vamm a lavare outi he-unan na pebez koulblad kaer a raent o daou.

D'an ampoent setu ma voe klevet son karniou eun niver bras a gezeg : marc'heien ar roue eo a oa o tont hag Houel, gand e aoun, a yeas d'en em guzat, d'ar red.

« Itron, eme vestr ar varc'heien ouz he saludi, ni a zo deuet a-berz ar Roue, da gerc'hañ ho mab a dle dimezi d'e vere'h, ar brinsez Amara. »

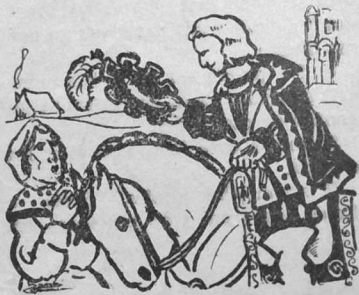
« Houel ? Va Houel me ? » eme ar wreg estlamm.

« — Ya, ar brinsez Amara hag a oa klanv pell a oa a zo deuet da veza yac'h adarre; ho mab o tougen ar mul koz war e gein, en deus gellet, — ar pezh n'en devoa gellet den all ebet, — he lakat da c'hoarzin. Her gwellet en deus, dre ar presnestr, o tremen ebioù ar c'hastell, hag, evel ma o devoa lavaret ar vedesined, kerkent ha m'he deus c'hoarzet eo bet yac'heet. Goulenn he deus graet da zebri ha da eva ha breman em a o prienti pep tra abenn an eured. Lakit ho mab brudet da zont aman. »

Ha mamm Houel a deuas en he spered en devoa ar roue laket embann e vije e vere'h hag an hanter eus e rouante'ez d'an hini a lakaje ar brinsez Amara da c'hoarzin.

Hag Houel a zimezas gand ar brinsez Amara ha ken eurus ha ma c'heller beza war an tamm douar-man, int bet an eil gand egile.

(Tennet diwar « Cymru'r Plant » ha troet e brezoneg gant MEIRION DYFNALLT OWEN).

◆ Doue ◆ desket d'ar vugale

Lento

Pioz'ra d'an heol bep min-tiz se-
vel Kerz ka-er war gri-benn ar me-ne
Ploz'ra d'ar roz as-tenz he man-
tell? Va bu-ga-le Doue-
e, Dou-e! Dou-e

SON AR ZON EMBANNET E « FEIZ HA BREZ »
AR MIZ TREMEN.

Evit hol lennerezed...

◀ **BROUDEREZ**

... Unan eus hol lennerezed a skrive d'eomp e vije eurus o welet war « Feiz ha Breiz », skoueriou brouderez, eur wech an amzer.

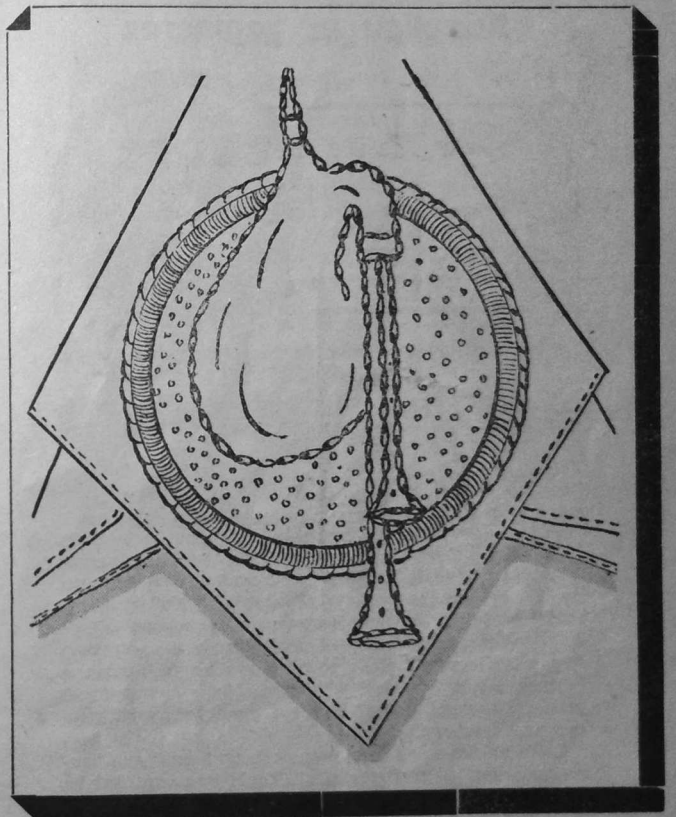
Taolet hon eus evez war he ali ha kredi a reomp e vezo digemeret mat gand ar merc'hed bihan ha bras, pajenn genta ar brouderez, savet a ratoz kaer evit « Feiz ha Breiz », gant NADOZIG.

Ar skouer a roomp aman a c'hell kaout implij, dreist-holl evid eur mouchouer-godell hag ivez evit tavancherou bugale vihan. Ar biniou a vez broudet gant gwriou chadennet, e galleg points de chainette; Ar c'helc'h e feston hag e kreiz ar c'helc'h-se, e vez graet pikou traez, e galleg points de sable.

Ar skouer-se a c'hell beza graet gant neud a bep seurt liou : ar biniou e ruz, ar c'helc'h e melen hag ar pikou e gwer.

Diwezatoe'h ec'h embannimp skoueriou nevez gant tresennou breizek ha keltiek. Gant plijadur e vezo digemeret alioù ha mennoziou hol lennerezed diwarbenn hor pajenn brouderez.

NADOZIG

Kuzulioù ar geginerez

E meur a zoare e c'heller debri avalou; ez kriz hag ez poaz int mat ha yac'hus; setu penaos e c'heller o foazat hag ober traou lipous ganto :

KOUIGNENN AVALOU

Kignit daouzek aval, lammit o c'hreizenn; o lakit da boazat war an tan, gand eun nebeudig kanell; pa vezont friket ha poaz mat, tamouezit hoc'h avalou; o lakit adarre, war an tan, en eur gastoloren, gand eul loaïad bleud-patatez, eun hanter-lur zukur hag eun tammig amann; o lezit da beur-boazat, ha goude, o lammit diwar an tan da yena hag o lakit en eur plad; pa vezo yen ho yod-avalou, e lakeoc'h, ebars, c'houec'h vi torret, hag e kemmeskoc'h mat araok teurel ar pladad en eur moul, bet l'ardet gand eun tamm amann.

Lakit an dra-ze en dour bero da boazat, epad eun hanter- eur, moul hag all evel just. Taolit war eur plad ha debrit.

KOUIGNENN ALL

Kemerit c'houec'h aval mat, peder loaïad vleud, teir loaïad sukr malet, daou vi, eur banne laez; grit gand an dra-ze eur yod tano; kignit an avalou, lammit ar greizenn diouto ha grit tamjnou tano ganto; kemmeskit an holl draou asamblez.

Lakit neuze, eul loaïad amann teuzet da domma en eur gastoloren; taolit ar brez er gastoloren hep kemmeski; gand eur banne « kognac » etouez e vez gwelloc'h ar gouign; lakit war an tan da boazat, en eur lakat ive eun tamm tan war gorre, ha pa vezo poaz, hen debroc'h ez-tomm.

LIZIG

◆ Ar Pabor hag ar voereb koz ◆

KAVET e vez, e pep parrez, unanik bennak ha war zigarez m'o deus aoun e koesfe an ilizou war o c'hein, a vez prest atao da c'hoarzin d'ar re o darempred. Eur pabor evelse a en em gavas eun dervez gand eur vaouez hag a oa bet o pardona e Lourd : « A! sell 'ta, va moereb, emezan, dizro oc'h? Gwelet ho peus ar Werc'hez, du-hont, sur a-walc'h? »

« — Ar Werc'hez, paourkaez! eme ar voereb koz hag a oa distagellet mat he zeod, n'eo ket ar Werc'hez hepken, met ar familh zantel en he fez am eus gwelet evel ma oa e kraou Bethleem; n'eus nemed eun dra ha n'em befe ket gwelet!

« — A! petra 'ta, moereb?

« — An azen, hennez ne oa ket eno, met brannan p'oun en em gavet ganez-te her gwelan! »

Ar paotr a yeas ac'hano lostek : kavet en devea unan da stanka e c'henou d'ezan evel ma oa dleet.

◆ KELEIER ◆

Eul leor nevez Souezus

“ La Ferme Idéale ”

Setu eul leor nevez, savet gand eur beleg breizad, evit labourerien douar eskopti Sant-Brieg ha Landreger, Kemper ha Leon.

Ma vije bet savet evit tieien ar « Beauce » pe an « Anjou » n'em bije bet nemet meuleudi da rei d'ezan : breman n'eo ket henvel. Perak sevel eun hevelep leor en eun hevelep yez pa zisklerier her saver evit beza lennet gand Bretoned o komz brezoneg bemdez.

Traou dièsoc'h o deski eged al labour-douar a zo bet desket d'eomp hep ma vije bet ret mont e galleg d'o deski d'eomp.

Daoust hag ar « Ferme idéale » e Breiz a vezo hiviziken an hini ne vezo enni nemet leoriou gallek ha ne vezo komzet enni nemed galleg.

Mar deo an dra-se ar « Ferme idéale », salo na vije « Ferme idéale » ebet e Breiz-Izel, rak n'ema tamm ebet he flas en hon touez.

N'eo ket dre gomz ha skriva e galleg hag e galleg hepken eo e vezo pinvidikaet labourerien-douar Breiz-Izel!

Ar Beljik eo ar vro ma vez graet ar muia enni evit gwellaat stad al labourerien-douar hag ar « Boërenbond », pe mar deo gwell ganeoc'h, Emgleo ar Goueriaded, eo a zo e penn an holl gwellaennoù digaset, dre eno, etouez an dud diwar ar maez; mat, ar Beljik a c'hoarvez ganti

ar pezh a c'hoarvez ganti hor Breiz-ni : diou yez a gomzer enni : ar flandrezeg hag ar galleg, met ar « Boërenbond », war zigarez digas gwellaenn war ar maez, n'eo ket aet da glask distroada ar flandrezeg gand ar galleg, nag ar galleg gand ar flandrezeg : ar « Boërenbond » a ro leoriou ha kazetennou gallek d'al lodenn eus ar vro e komzer enni galleg ha leoriou ha kazetennou flandrezek d'al lodenn eus ar vro e komzer enni flandrezeg hag evelse e chomer hep flastra etre an treid gwiriou ar yezou.

Perak ne deufe ket « Emgleo ar Goueriaded », pe mar deo gwell ganeoc'h, « Office Central » Landerne hag a ra e Breiz ar pezh a ra ar « Boërenbond » er Beljik da gemeret skouer warnan penn-da-benn o rei leoriou ha kazetennou brezonek d'an izili en deus e Breiz-Izel ha leoriou ha kazetennou galleg d'ar re en deus e Breiz-Uhel?

« La Ferme idéale » a zo mat mat diouz doare koueriaded Breiz-Uhel; — ne lavaran ket e vefe dreist rak ar re-ze zoken o deus ezomm koulz ha ni da veza sklerijennet war istor o bro, — ha gwella-ze ma teu a-benn an Aotrou Corre, d'her gwerza, hep dale, (1) ma c'hello sevel eun all gwelloc'h c'hoaz, ha graet, hennez, diouz doare koueriaded Breiz-Izel.

◆◆◆ BLEUN-BRUG 1934

Montroulez eo, m'oarvat, brezoneka kêr vras a zo e Breiz-Izel; eno e klevet brezoneg, kouls lavaret en holl diez ha ne vez ket gwelet, evel e darn kêriadennou bihan, a dud ken diwarlerc'h m'o devez mez o komz brezoneg ouz o bugale.

(1) « La ferme idéale » : 3 francs l'exemplaire, port en sus, C./C. Nantes 6.025. Her goulenñ ouz an oberour, an Aotrou Corre, person Henvic.

En deiz ma tigore ar gouelioù, d'an deiz kenta a viz gwengolo, an Aotrou Maer, an A. Bourgot hag e guzulierien o devoa votet kas eur gouleñn d'ar c'houarnamant, henvel mat ouz hini Kastell-Paol, embannet aman er miz tremen, evit ma tevio pe'loc'h da rei urz da zeski ar brezoneg e holl skolioù ha skolachou Breiz-Izel (1).

An diskouezadeg traou-illiz, graet en ti-kêr, a blijas hag an Aotrou 'n'Eskob Duparc a gavas kaer hag a veulas labourioù Renerien « an Droellenn ».

D'ar zul, 2 a viz gwengolo, korollerien ha gourinerien Menez Arre, renet gand an Aotrou Francis Martin, Herve ar Menn ha Doric Le Voyer, a reas dudi an holl e Kernegez.

Diouz ar pardaez, e sal vras Sant-Varzin, goude prezegenn vat Roparz Auric, rener Kelc'h Keltiek Paris, e voe c'hoariet evid ar wech kenta « An Divroad », eur pezh kentelius, ha « Nebeud a dra », eur pezh farsus.

Etre ar peziou-c'hoari, an Aotrou Visant Pate, eur c'hembread eus a Benn-al-Lann e Kaerdez, a zaludas ker braoik ha tra, ar Vretoned; e gomzou, lavaret e kembraeg a voe troet e brezoneg gand an Ao. Guennegan eus Lan-hourarne.

Etre an arvestoù, e voe kanet, gant Paotred vihan Sant-Varzin, renet gand an Aotrou Castel, eur zon nevez hag a voe kavet kaer gant an holl : « Ar Marc'hadour-skubellou ».

Studiadennou al lun, e sal gaera an ti-kêr, a voe heuliet gant eun tri-ugent bennak a dud : en o zouez, an Itron Geneviève de Saint-Pierre, an Itron de Planhol, an Itron Yv. Ar Goff, an dimezel'led de Quélen, an dimzell Nicolas.

(1) Setu aman taolenn-a-enor ar parrezioù o deus betek hen votet, a-du gant ar brezoneg : Gwerleskin, Huelgoat, Bolazec, Kastell-Paol, Montroulez, Roscoff, Carantec ha Taule.

An Ao. Chaloni Grill, an AA. Léguistin, Bourdellès, Bouillé, Ar Goff, Nemo, Bouts, Regnault, Madec, X. de Langlais, Delalande, Rannou, Jégou, Le Marchand, de Trigon, V. Séité, Nédélec, Tréguier, Gourvès, Fanch Gourvil, Berthou, Caouissin, Roparz Audic, H. Ar Menn, De Bled, Guennegan, Y. ar Floc'h, Dantec, Castel hag all; re nebeud e oamp, sur a-walc'h diouz an ezomm a zo da zevel war hon treid ha da labourat evid ar vro, en amzer-man.

Kalz a Vretoned a zo hag a garfe gwelet traou Breiz o vont war well hag a glemm dalc'h mat dre ma ne raer ket hanter ha p'o feder da zont da rei an dourn a gav atao eun digarez da jôm da ober paotr ar gêr.

D'ar meurzh, oferenn ar Bleun-Brug ha prezegenn an Aotrou 'n Eskob war August Brizeux, daoust pegen abred bennak e oant, a leunias iliz sant Vaze.

Kenstrivadeg al lenn hag ar c'han a badas goudeze betek kreisteiz.

Lein ar Bleun-Brug, en ostaleri an Europ a voe renet gand an Aotrou 'n Eskob, a bep tu d'ezan an Ao. Cornic hag an Ao. Bouillé, ha dirazan an Ao. Bourgot, tri ferson ker, an Ao. Grill hag all.

Goude lein, ar c'hoariadeg e Sant-Varzin, a vodas eur bern tud eno adarre; en o fenn edo an Ao. Uguen, person Plougastel; epad teir eur, Kanerien Guiseriff, Plougastel, Brest, Korollerien ha C'hoarierien Menez Arre, hol lakeas da welet nag a draou-spered ha n'o deus ket o far e nep lec'h a zo e Breiz.

II. -- BLEUN-BRUG 1935

Er bloaz a zeu, ar Bleun-Brug a raio e bempet kendalc'h warnugent; kaeroc'h e rank beza eged an holl kendalc'hou all a zo bet en e raok; evit-se, red eo staga d'al labour dre holl ha raktal; n'eus ket eun dervez da goll.

Kenta labour en deus ezomm beza graet eo eul leor « KANAOUENNOU » nevez da rei da zeski d'ar stroladou kanerien. Eul leor evelse a goust etre 1.200 ha 1.500 lur.

Setu eta 1.200 lur, da nebeuta, hag a zo red o c'haout a-raok ar bloaz nevez, rak tenzorier ar Bleun-Brug a lavar d'eomp eo goulo e yalc'h.

Pedi a reomp eta holl izili ar Bleun-Brug, da gas adalek vremen o skodenn a 10 lur pep hini, d'an Aotrou P. Abjean, trésorier du Bleun-Brug, rue Neuve, Plouguerneau, C. C. 121.83, Rennes.

Ar Bleun-Brug a glask ober e Breiz-Izel al labour vat a ra an Eisteddfod da Vretoned Breiz-Veur.

Ma c'hell an Eisteddfod ober gouelioù ker kaer, a bad eiz dez hag a vod, bep bloaz, 20 ha 30.000 den da zelaou ar ganiri, eo dre ma 'z eo harpet evel m'eo d'leet : paeroned ha maeronezed en deus, da lavaret eo tud hag a ro o ger da herzel ouz ar c'holl ma tigouez gant Renerien ar gouel kaout koll ar pezh n'en em gav ket alies hag a c'hell en em gaout a-wechou, evelato.

Evit ma 'z ay mat mat en dro, hiviziken, gouelioù ar Bleun-Brug, eo reñ d'ezan kaout paeroned ha maeronezed evel m'en deus an Eisteddfod; neuze, ma vez c'hoaz 3.000 lur goll, evel ma oa bet e Brest, breman daou vloaz, abalamour d'ar glao dour-bil, ha ma 'z eus 30 paeron pe vaeronez, pep hini en devezo 100 lur da rei evit dizlea ar Vreuriezh; ma 'z eus 300 paeron pe vaeronez, pep hini n'en devezo nemet 10 lur da rei : n'eo ket eur rivin.

Gañt paeroned ha maeronezed hepken eo e c'hell eur Vreuriezh, evel ar Bleun-Brug mont en dro ha war gresk eus an eil bloaz d'egile.

Daou rumm izili a vennoñp kaout eta, hiviziken, en hor Breuriezh :

a) ar paeroned hag ar maeronezed hag a roio 10 lur er bloaz hag a roio ouspenn o ger da herzel betek 100 lur ouz ar c'holl pa vezo koll.

Paeroned ha maeronezed ar Bleun-Brug o devezo gwir, na petra 'ta, da welet war an doareoù gwella da gemeret da gas ar Vreuriezh hag ar gouelioù en dro.

b) ar vignoned hag a roio 10 lur er bloaz.

Gand an nevezentiou-ze, ar Bleun-Brug a 'z ay war vleuniañ bep bloaz kaeroc'h kaera.

Pedi a reomp ar re holl a zo c'hoaz eun tamm gwad breizek bennak en o gwazied da gas o 10 lur evid ar bloaz 1935, kenta ma c'hellint, d'an A. P. Abjean, Rue Neuve, Plouguerneau, C. C. 121.83, Rennes; hag o ger ma teurvezont en em lakañ e strollad paeroned ha maeronezed ar Bleun-Brug.

GINIVELEZ

An Aotrou hag an Itron James Bouillé a zo laouen o kemenn d'eoc'h ginivelez o merc'h vihan bet badezet e Perros-Guirec, dindan an hanoioù kaer a Rozenn-Mari.

Divinadennou miz du

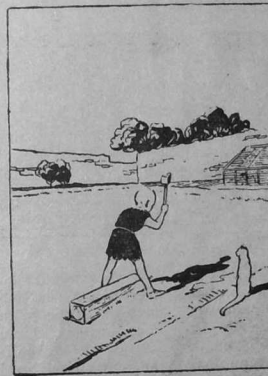

1. — in tēt a tēl
Hīntēt t t'ht lē.
2. — in tītī t tīt tētā
Nt tōtī tā t'utit tē rī.
(Degaset gant Suzanna Simon, Gwitevede).
3. — Gtēl tō tātā tte dīt
tēt tētē in in tīb.
4. — tētōt tētīt d tētīt tīt
tētētēt tīt tātēt.
(Degaset gant Marcelline Cabon, Gwisseny).
5. — P'tz tō tR t'rtz tēt tūt t' tō,
t' tētz t tētō tētē tīt dīt.

Klaskit ha lakit er c'hrenn-lavariou kaer-se, ar gerioù pe al lizerennou a vank. Arabad degas ar responchoù ken na vezo moulet divinadennou miz kerzu, Degaset d'eomp krenn-lavariou kaer anavezet en ho pro.

Lanig ha Bîrig e gaz

Bisig : Skô !....

.... Skô kalet !...!

... Skô krenv !

ha skô atô !....

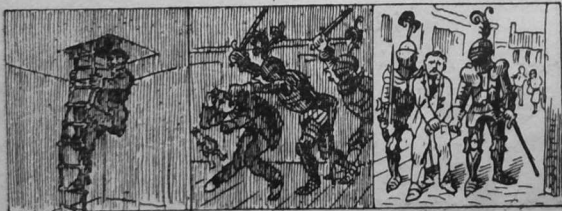
Al laer tapet war an taol

1. Eur vintinvez, an Aotrou Kerivoal a gavas dor armel e arc'hant torret : eul laer bennak a oa sur-awalch tremenet dre eno en noz diweza ; a drugare Doue, ne c'hellas ket digeri an nor ha kas an arc'hant gantan.

2. Ha dioustu e c'halvas an arche-rien. — « Eur sonj am eus » emezan d'ezo : hag e c'houlennan ouzoc'h lakat an diou wiskamant houarn a c'hiz-koz man...

3. Ha pa deuas an noz, o gwiskaman-choù nevez ganto, an daou archer a en em lakeas en denvall-jeñ, hep finval, evel diou skeudenn...

4. ...Da hanternoz, e teuas al laer ha dre eun trap e tis-kennas er gampr O welet an diou wiskamant houarn e c'hoarzas...

5. ...Met, kerkent ha ma klaskas digeri dor an armel, an diou wiskamant a lammas war ar paotr.

6. A voe kaset d'ar prizon etre daou archer gwisket, evel gwechall goz dirak an dud souezet maro.

D'ar re a gar « FEIZ ha BREIZ »

GAND ar miziou du eo e vezo amzer da lenn; kemerit tro ac'hano evit skigna « Feiz ha Breiz » en dro d'eoc'h, etouez ho kerent hag hoc'h amezeien; selaouit mat, n'eus nemetan o lakât al lennerien da garet, war eun dro, ar brezoneg hag ar feiz, tenzorieu brasa Breiz-Izel. Gwasket eo bet, meur a wech, a-zehou hag a-gleiz; tost eo bet d'ezan beza mouget gant mor ar paperiou gallek ha skubet gant kenvroiz hag o devoa laket Breiz, er goudor, evit beza barrekoc'h, war o meno, da zifenn Feiz, ha daoust da-ze e chom sounn, en e zav, ha ker yac'h pe yac'hoc'h eget biskoaz.

Lennerien, n'it ket da veza lennerien hepken, kemerit ivez ho pluenn, beb an amzer ha skrivit e « Feiz ha Breiz » :

SKIGNIT « FEIZ HA BREIZ AR RE VRAS », 10 lur ar pez diouz ar bloaz pa gemerer da nebeuta pemp niverenn.

HARPIT « FEIZ HA BREIZ AR VUGALE » 20 real ar pez, diouz ar bloaz.

Gant « Feiz ha Breiz » miz genver 1935 e stagimp da voula kontadennou Gab Brousseau, dudiusa konter a oufec'h klevet e Menez Are.

Prizioù a roimp d'ar re a labour ar gwella evidomp er miz-man hag e miz kerzu a zeu.

Dao d'al labour ha Breiz da virviken!

Y.-V. PERROT.

2

VIZ C'HOAZ !**ha
setu erru****- 1935 -****...HA NEUZE KLEVIT MAT :**

Eun deziadur nevez ho pezo ezomm, moarvat ?

Ya... met, pehini prena ?

Evidoc'h, Bretoned, ne 'z eus nemed UNAN, UNAN, HEPKEN : hini ho kenvroad Xavier de LANGLAIS hag a zo o paouez beza embannet.

An deziadur-se, a zo eus ar re gaera savet betek vremen.

12 delienn en deus (unan evit pep miz) speget ouz eun daolenn gaer, engravet gaht X. de Langlais, livet e liou du ha glas, war baper teo.

Diou vouladur a zo bet savet anezan : unan, e brezoneg unvan, gant deizioù ar bloaz hepken (aesoc'h da lenn evit gouzout an deiz) hag unan e brezoneg Gwened gand hanoioù ar Sent ha deizioù ar bloaz.

Pep deziadur (ment 27x20) : 14 real.

Evid e reseo, skriva da Ronan Caouissin, « An Droel-len » Pleiber-Christ (Finistère).

Chèques Postaux : Mme J. Caouissin, 22.092, Rennes.

“ L'ULMINUCINE MOREUL ”

est le dépuratif tonique idéal contre les humeurs, les vices du sang, glandes au cou, faiblesse, la toque des enfants.

Donne aux enfants ce teint frais et rose, indice de la santé. Parfait pour les jeunes filles dans la période de transformation.

Indispensable aux personnes âgées qui se plaignent de fatigues, douleurs, retour d'âge.

35 ans de ventes toujours croissant sont la meilleure garantie de l'efficacité de ce produit qui a la valeur du public.

Mères de famille, ne vous inquiétez pas, tant que vous donnez de l'Ulminucine à vos enfants, vous les mettez à l'abri d'un grand nombre de maladies, c'est le meilleur préventif de la tuberculose.

Prix : Grand flacon : 29 francs ;

Demi-flacon : 15 francs ;

Petit flacon : 10 francs.

Si vous toussiez, prenez du SIROP CELTIQUE, un de ceux qui sont le plus estimés, Prix : 12 francs.

A NOS ABONNES

Nous prions nos lecteurs dont l'abonnement prenait fin en avril, mai, juin, juillet, août, septembre et octobre dernier, de bien vouloir régler au plus tôt leur réabonnement.

Nous les en avertissons, d'autre part, par une mention ainsi libellée, qu'ils trouveront sur la bande du présent numéro : CE NUMÉRO EST LE DERNIER DE VOTRE ABONNEMENT.

Utilisez notre compte-courant 21.802, Rennes. C'est plus rapide et surtout plus économique, car cela évitera des frais de recouvrement.

TRUGARÉZ !

Yec'hed ar Vugale

Ar "Sirop FERET"

a-eneb an Doken

Graet gant louzaouennou hag a gaver er mor, ar sirop-man a ro nerz hag a yac'ha ar gwad. Ouspenn m'en deus eur vlaz eus ar re wella, louzou all ebet ne ro kement a nerz d'ar vugale hag hen.

« Ramplasi a c'hell ervat an emulsionou, an eol-moru, ar sirop Portal, ar sirop Raifort iodé, hag all... » Ar vertuz en deus da yac'haat ar gwad, ouspenn ar vertuz da zigas an nerz d'an izili, a zo penn-abeg m'e n'her roer morse en aner d'ar vugale taget gant an doken, an trousklennou leaz, ar werbl, an doureier fall, droug-ar-roue, hag ar zempladurez a deu war-lerc'h ar ruzel hag an dreo, etc.

En vente dans toutes les pharmacies.

Dépôt principal : GRANDE PHARMACIE DU PROGRES, 2, rue de Paris (au-dessus de l'Octroi), BREST.

Klenved ar c'henou hag an dent

L. LAPIQUONNE SUCCESSEUR DE L. JEZÉQUEL

Tenner dent
Loreet gant skol-vedesinerez Paris

A denn an dent hep poan hag a laka dent nevez, war aour ha war gaoutchouk, hervez ar skouerfou diveza
Gwarantisa a ra e labour

RESEO A RA :

Bep Lun, e LESNEVEN. Hôtel Le Roux, ha bep Sadorn, e BRASPARTS hag er FAOU. — Ar c'habinet a gonsultationou a zo digor e Brest, 4, passage Saint Martin, aboue 9 eur beteg kreisteiz, ha da 2 eur beteg 6 eur. Téléphone 0-16.

Recherchez-vous
le Café à primes?
achetez
le **CAFÉ du JOUR**
il vous plaira!

le sac de 250 gr.
5.85
avec un Bon-Prime

chaque breton boit
LE CAFÉ DU JOUR
il l'achète dans les succursales
de l'éco

Ti koz L'OLLIEROU

L'HOSTIS & JORDE, Successeurs

18, 27, rue Louis-Pasteur, 18, 27. — BREST

... Pa ho pezo eun dra bennak da brena, dalc'hit sonj eo en HON TI e kavoc'h ato ar muia da joaz hag an dessiniou nevesa e mouchoueroù ha tavancherou brodet.

SEIZ, MEZER, HA DANVEZ A BEP SEURT

Dioc'h ar galite an ti-man a werz gwelloc'h-marc'had eget neus forz pehini all.

Eun eskompt a UGENT REAL DRE GANT a vez roët e marc'hadourez, ha DEK DRE GANT d'ar familhou ni-verus diwar diskouez o c'hartenn.

- Embannet Fete ha Dreiz -
*dean
 Caouissin*

Eun hano hebken ↕

Eun ti hepken :

TI-GLAS

PLACE THIERS — MONTROULEZ

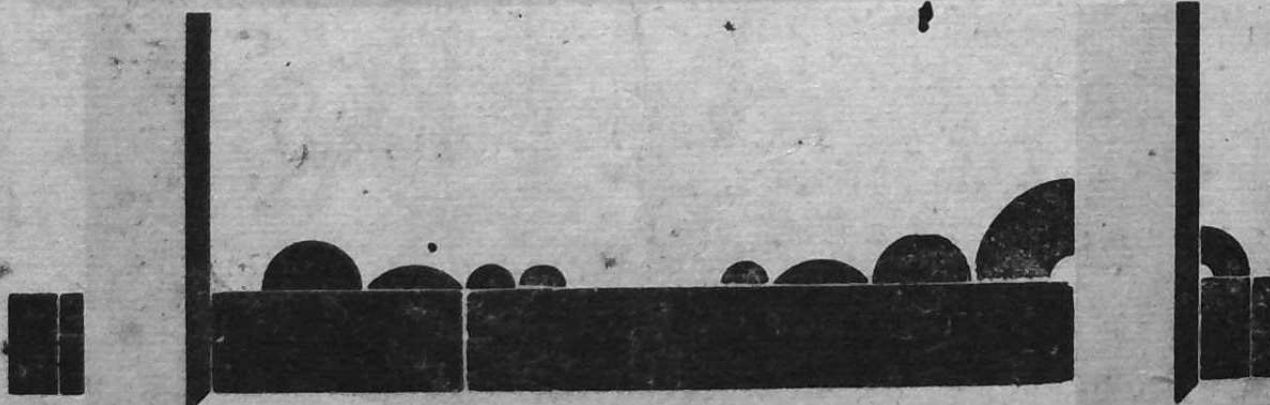
**LUNEDOU a bep seurd
 evit an holl**

*Eun dibab eus an traou gwella
 evit ar-re vouzar*

PHOTO

**Appareils, Plaques, Pellicules
 de toutes marques**

● POITEL - Ti glas - Ti a fizians ●

DU

MOULADURIOU ARVOR, GWENGAMP.
 Ar Mérour : Herri CAOUISSIN, Serignac.